

korporaal

MINDERT EPEMA

geboren: 9 april 1916 te Oosterlittens

overleden: 10 mei 1940 te Obbicht

Ministerie van Defensie

Directie Militaire Personeelszaken

Bureau Registratie en Informatie
Ontslagen Personeel

Postbus 7000
6460 NC Kerkrade

Telefoon 045-469999
Telex 56276 DEFKE NL

UITTREKSEL UIT DE REGISTRATIEVE GEGEVENS BETREFFENDE DE MILITAIRES VAN DE
KONINKLIJKE LANDMACHT c.q. KONINKLIJKE LUCHTMACHT, TEN AANZIEN VAN:

..... E P E M A , Mindert

Geboren 9 april 1916 te Oosterlittens (Baarderadeel)

Registratienummer 16.04.09.027

STAAT VAN DIENST

Bij het Regiment Genietroepen, 1e Bataljon, in persoon
ingelijfd als gewoon dienstplichtige van de lichte 1936
uit de gemeente Baarderadeel onder nr.9

Korporaal

Groot verlof

Overgeplaatst bij het 1e Regiment Genietroepen

Terug

Gesneuveld te Born

Voor dubbeltelling komt in aanmerking het tijdvak van:

10mei40 t/m 10mei40 ingevolge K.B. van 04okt49, nr.50.

Tot zover de staat van dienst.

miv 17feb36
miv 01aug36
miv 02aug36
miv 01okt38
miv 25aug39
de 10mei40

DECORATIES

Machtiging verleend tot het dragen van het
oorlogsherinneringskruis met gesp, voor bijzondere
krijgsverrichtingen "Nederland Mei 1940" (postuum)

(Nr.P 476)

Tot zover de registratie.

Typ: Ho

Coll: *[handwritten mark]*

miv 14feb48

9 DEC. 1985

Kerkrade,
Het Hoofd van het Bureau Registratie
en Informatie Ontslagen Personeel,

[Handwritten signature]
(M.J. van Druten)

Aangevraagd door: Dhr. J.W. Elsinga

Bij brief van: 2 december 1985

VOORWOORD

Nu het verslag over het leven van korporaal Epema gereed is, is het mij een behoefte de vele personen en instellingen dank te zeggen, die mij een veelheid van gegevens verstrekten, waaruit ik een keus heb moeten maken.

Het heeft mij getroffen, dat werkelijk niemand afwijzend reageerde op mijn vele verzoeken om inlichtingen, alhoewel ik sommigen toch meerdere malen met vragen heb lastig gevallen.

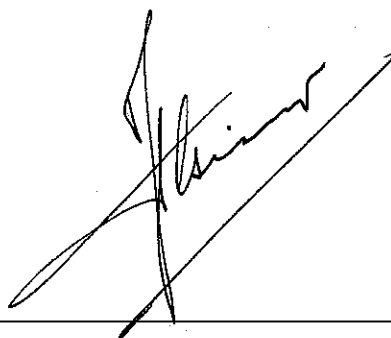
Ook stel ik zeer op prijs, dat men mij zoveel originele bescheiden, artikelen en foto's heeft willen afstaan voor tijdelijk gebruik. Zonder iemand te kort te willen doen, wil ik graag hier afzonderlijk vermelden, de heer W. Visser uit Geleen, die zoveel naspeuringen voor mij heeft verricht en zonder wiens hulp ik aanzienlijk minder gegevens gehad zou hebben.

Eveneens ben ik de oud-soldaat Baggen dankbaar voor de door hem als ooggetuige verstrekte informaties.

Ook mag ik niet onvermeld laten de Dienst Rijkswaterstaat, directie Limburg, welke instantie mij meerdere foto's van de brug te Obbicht (foto's van vóór 1940) in bruikleen afstond. Tenslotte rest mij nog mijn oprechte dank te betuigen aan mevrouw Lien Hille-Bleeker, die mij als zijnde de meest betrokkene, een veelheid van informaties, verslagen en foto's gaf, die mij in staat stelden aan het volgende verslag een groot aantal bijzonderheden over de persoon Mindert Epema toe te voegen. Moge dit verslag er toe dienen, dat de nagedachtenis aan een eenvoudige Bozumer jongeman, die zijn plicht deed en zijn leven gaf, tot in lengte van jaren in ere zal blijven.

Bergum, december 1985.

J.W.Elsinga

Op 26 januari 1874 werd te Idaard geboren Jochum Epema . Hij leerde tegen het einde van dé 19e eeuw Grietje Kooistra, geboren op 23 april 1876 te Goutum, kennen, waarmee hij op 10 mei 1900 (we zullen de datum 10 mei in het vervolg vaker tegenkomen) in het huwelijk trad in het gemeentehuis van Leeuwarderadeel.

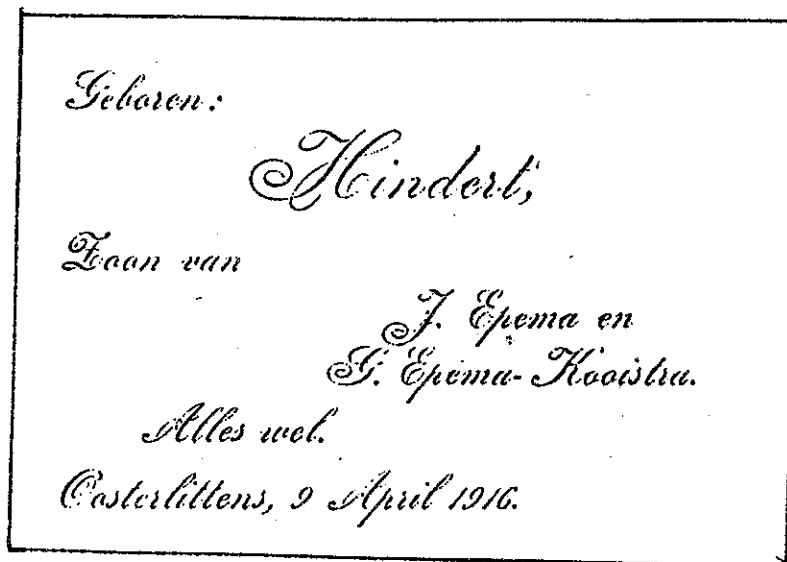
Jochum Epema had aanvankelijk een boerderij in Warga, doch door massale veesterfte tengevolge van een veeziekte moest hij dit bedrijf opgeven.

Hij verdiende daarna de kost als arbeider.

In verband met deze bedrijfsbeëindiging verhuisde het gezin Epema naar Oosterlittens.

Tot op dat tijdstip was het huwelijk kinderloos gebleven: eerst op 9 april 1916 werd hun enigst kind, hun zoon Mindert geboren.

Hieronder een afdruk van het geboortekaartje:

Men trekke uit de soberheid van dit kaartje geen verkeerde conclusies: Mindert was de oogappel van zijn ouders en - zoals nog zal blijken - ook hun trots.

Terecht kan hier worden gesteld, dat de ouders nu slechts nog leefden en werkten voor hun zoon.

Tengevolge van verandering van werkgever verhuisden de Epema's nog enkele malen en wel naar Warga, daarna na Wieuwerd, vervolgens naar Yndyk onder Bozum en tenslotte naar Bozum nr. 168.

Nadat Mindert de lagere school had doorlopen ging hij naar de Ambachtsschool te Sneek, welke school hij in 1933 met het diploma timmeren kon verlaten.

In de zomer van 1933 legde hij met goed gevolg het toelatingsexamen voor de M.T.S. (Middelbare Technische School te vergelijken met de huidige Hogere Technische School) af.

Op 19 juli 1935 behaalde Mindert, na een stage-periode van 18 weken bij timmerbedrijf Boomsma te Britswerd, het diploma burgerlijke bouwkunde.

De examencijfers tonen aan, dat Mindert geen talenknobbel had, maar de andere - voor zijn beroep nodiger - vakken lagen hem beter en daar ging het tenslotte om.

Het zal duidelijk zijn, dat de ouders van Mindert terecht trots op hun zoon waren !

Als schooljongen maakte hij al eens gedichtje ter gelegenheid van de verjaardag van zijn vader.

Het gedichtje is bewaard gebleven:

Oan Heit.

O Heit, kom hjir! O sjog ris oan.
In taet fer mij, fo Lytke soan,
fo ierigst, Bern, fo fonge.
Moje herte winst, dy gies hjir bij
Blies lang noj spare foar Memmenij
ken blydkip, kin te wol sjonge
foar jildke kin te noe noj rek,
foer hies fo foar mij flogge.
Laba ierkear komst hoopje in de tyd.
Dat fo myn. die den flogge
M J &

Vertalen wij dit gedichtje.

Aan Vader.

O, Vader kom hier ! O, kijk eens aan:
Een taart van mij, Uw kleine zoon,
Uw enigst kind, Uw jongen.
Mijn hartewens, die gaat hierbij
Blijf lang nog gespaard voor Moeder en mij,
Van blijdschap kan 'k wel zingen.
Vergelden kan ik nu nog niet
Voor wat U voor mij doet,
maar één keer komt, hoop ik , de tijd
dat U mijn daden ziet.

M.J.E.

Wellicht, dat dit gedichtje het karakter van deze jongeman duidelijker maakt, dan woorden.

Naast zijn studie had Mindert als hobby ornithologie (vogelkunde), terwijl hij ook niet onverdienstelijk tekende.

Al spoedig werd hij lid van de "N.V." (Nederlandse vereniging tot afschaffing van alcoholhoudende dranken) en wel met zo'n inzet, dat hij secretaris van de afdeling Bozum werd.

Toen de Frysk-Nasjonale Jongerein werd opgericht, was Mindert meteen enthousiast: hij werd dan ook voorzitter van de afdeling Bozum.

Genoemde organisatie, later in de oorlog door de bezetter verboden, had onder meer tot doel het bevorderen van het gebruik van de friese taal (ook in officiële stukken enz.)

Pyt Zijlstra, die Mindert al van de lagere school af kende, herinnert zich nog zeer goed het enthousiasme, waarmee Mindert (anders een wat stille jongen) aan deze jeugdorganisatie deelnam.

Op een landelijke bijeenkomst van de "N.V." ontmoette Mindert in 1936 een meisje, namelijk Lien Bleeker. Zij zou in 1938 zijn verloofde worden.

In deze periode werd Mindert opgeroepen voor het verrichten van zijn militaire dienstplicht: hij kwam - gezien zijn opleiding - bij de Genietroepen, waarbij hij uiteindelijk korporaal werd.

Na ontslag uit militaire dienst vertrok Minder op 28 maart 1938 naar Heinenoord, waar hij werkzaam was als bouwkundig opzichter.

Toen het werk daar gereed was, kreeg hij eenzelfde functie bij de bouw van de IJsselcentrale te Zwolle en wel van 10 augustus tot en met 5 december 1938.

Nadat hij weer bij zijn ouders thuis was komen wonen, kreeg hij een betrekking bij de architect Feddema te Leeuwarden en wel als bouwkundig tekenaar.

Deze architect is reeds geruime tijd geleden overleden, maar de weduwe Feddema herinnert zich Mindert nog als een wat stille jongeman, die rustig, correct en ijverig zijn werk deed.

De verloofden Mindert Epema en Lien Bleeker hadden inmiddels trouwplannen: op 10 mei 1940 waren de ouders van Mindert 40 jaar getrouwd en alle betrokkenen vonden het een prachtige oplossing om het huwelijk van Mindert en Lien op die dag te doen plaatsvinden.

Het jonge paar had ook reeds een toezegging voor een gedeelte van een woning in Bozum gekregen!

In verband met de dreigende oorlogsomstandigheden werden de bruilofts-plannen in de loop van 1940 verschoven naar juni/juli 1940.....

Inmiddels was Mindert begin augustus 1939 namelijk opgeroepen bij de vóór-mobilisatie, waarbij hij tenslotte als bestemming Obbicht in Zuid-Limburg kreeg.

Niettegenstaande zijn consequente afwijzing van alcohol, iets waarmee zijn dienstkameraden zich niet konden verenigen, was men in Obbicht op deze wat ernstige jongeman gesteld. Was er eens een collega, die al te veel alcohol had gebruikt om zijn wachtdienst te vervullen, dan was korporaal Epema altijd bereid in te springen.

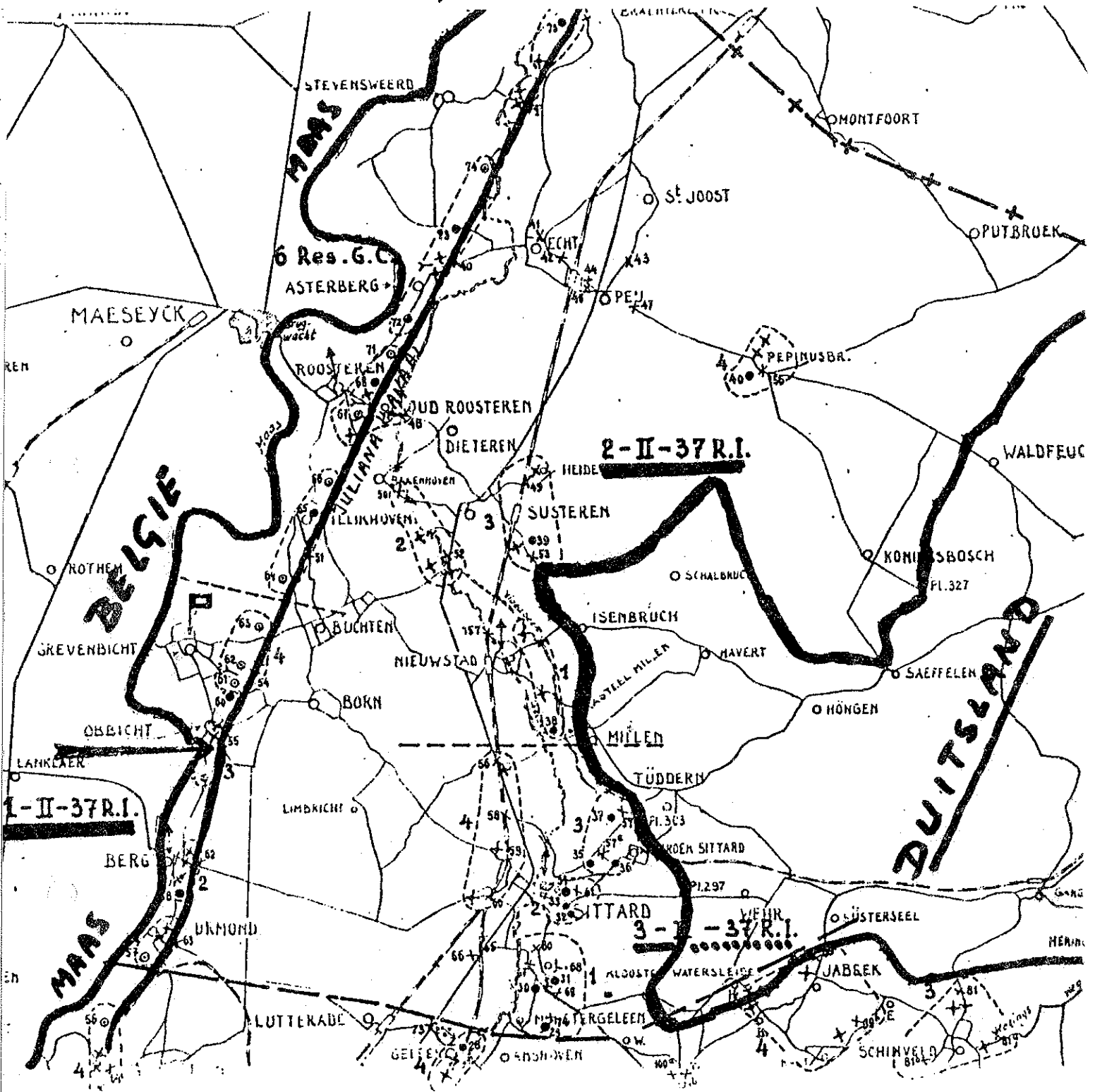
Genie-soldaat J.H. Baggen herinnert zich korporaal Epema als een wat stille man, maar (en wat kan een mens meer wensen) als een "man, waar je op kon bouwen."

De militairen waren in Obbicht altijd welkom ten huize van de familie Pelsers: het was daar voor hen de "zoete inval".

Hun wasgoed konden ze daar brengen en ze kregen het dan natuurlijk sneller terug, dan dat zulks via de ouderlijke woning moest gaan. Zelfs nu - in 1985 - blijkt korporaal Epema in Obbicht niet te zijn vergeten.

Een dochter van de familie Pelsers kon haar emoties nog steeds niet de baas toen zij met schrijver dezes een gesprek over Mindert Epema had. Zij stelde veel prijs op een foto van het graf van deze militair, aan welk verzoek inmiddels uiteraard is voldaan.

Hoewel het zeker niet de bedoeling is een stuk militaire geschiedenis vakkundig te beschrijven, thans eerst een tweetal kaartjes van Obbicht en omgeving.

Overzichtskaartje Zuid-Limburg. Voor ons doel is met name van belang, dat de lezer zich realiseert, dat ook ten oosten van het Julianakanaal nederlandse troepen lagen (nl. de 2e en 3e compagnie van het 37ste regiment infanterie).

Lien Bleeker herinnert zich, dat - toen de bus al wegreed - de verloofden nog eens omkeken naar de ouders. Ze zagen toen vader Epema - als voorvoelde hij het naderende onheil - met wijd uitgestrekte armen achter de bus aanlopen.....

10 mei 1940

In Bozum had het feest kunnen zijn ten huize van de Epema's: ze waren die dag immers 40 jaar getrouwd.

Maar het zou anders lopen. 'sMorgens om 3 uur vernam de soldaat Baggen van zijn sectiecommandant de luitenant Nijland, dat er een algemeen alarm gold.

Baggen begaf zich toen naar de brug en alarmeerde de daar liggende infanteristen, die aanvankelijk wat passief reageerden: er was al zo vaak loos alarm geweest.

Om 5 uur 's morgens naderden echter vanuit het oosten een aantal militairen in nederlandse uniformen en - naar later bleek - met kartonnen "nederlandse" helmen.

De luitenant Nijland begaf zich op de brug naar de oostzijde.

Aan die kant was een putringversperring aangebracht (rioolbuizen gevuld met beton), versterkt met zware spoorstaven, terwijl op de westelijke kanaaloever prikkeldraadversperringen waren aangebracht.

Achter luitenant Nijland liep korporaal Epema, de karabijn op zijn rug. De geniesoldaten waren bewapend met niet-automatische karabijnen. Ongeveer 20 meter daarachter liep soldaat Baggen, die voor alle zekerheid zijn karabijn laadde en op scherp stelde.

Luitenant Nijland wisselde enkele woorden met de aangekomen militairen, waarna de Duitsers hem zonder meer neerschoten. Een poging van korporaal Epema om de ontstekingslont aan te steken, had geen schijn van kans meer: ook hij werd zonder meer neergeschoten.

Soldaat Baggen zag kans om nog één kogel af te vuren, maar moest toen om zijn leven te redden - op de oostelijke oever van het kanaal van de brug op het daaronder liggende fietspad springen.

Inmiddels werd van nederlandse zijde het vuur geopend op de overvallers zodat de de brug bestormende Duitsers werden weggemaaid. De overlevende hadden de keus tussen dekking zoeken achter de versperringen of vluchten. Zodra echter één van hen zijn dekking prijs gaf kreeg hij van nederlandse zijde de volle laag.

Ook soldaat Baggen werd hiervan de dupe: hij werd in zijn rug geraakt door een nederlandse kogel.

Toen hij daarop kans zag over de dijk aan de oostelijke oever te komen, kwam hij onder Duits vuur te liggen en werd nogmaals getroffen.

Naderhand werd soldaat Baggen door de Duitsers in een motor met zijspan afgevoerd naar een Duits Kriegslazarett, doch bij de Nederlandse grens bleek de huisarts van Baggen aanwezig te zijn, die Baggen mocht meenemen naar het ziekenhuis in Sittard.

Het gevecht bij de brug te Obbicht had inmiddels ongeveer 4 uren geduurd, hetgeen de Duitsers volgens ooggetuigen op zeker 26 doden kwam te staan en nog steeds waren ze brug niet over, zelfs niet toen ze mortieren en pantserwagens lieten aanrukken.

Andere aanvallers was het echter gelukt bij Born en bij Berg over te steken, zodat onze troepen in Obbicht in de rug en in de flanken werden aangevallen, waardoor ze zich moesten overgeven.

Eén onzer mitrailleurgroepen bleek op dat moment nog slechts 15 patronen over te hebben.

Daarna viel er een stilte over de kanaallinie. Zwijgend en met verbeterde gezichten stonden velen, waaronder een dochter van Pelsers, bij de ingangen van de kazematten, waarin onze gesneuvelden lagen. De volgende dag werden de gevallen met paard en kar van H.Gijsen opgehaald en naar het kerkgebouw te Buchten gebracht, waarna ze op het kerkhof aldaar voorlopig ter aarde werden besteld.

Inmiddels was in Bozum van dit alles niets bekend. Nog op 16 mei 1940, de verjaardag van Lien Bleeker, leefde men ten huize van de Epema's in angstige spanning. Wel zei de vader: "er moet iets bijzonders aan de hand zijn, want Mindert zal stellig alles in het werk stellen om Lien te feliciteren."

Enkele dagen daarna liep Lien Bleeker in Bozum op straat toen ze werd aangehouden door een jongeman (waarschijnlijk een oud-mil.) die vroeg waar Epema woonde. Lien wees hem het huis, waar Jochum Epema juist in de tuin werkte.

De jongeman ging naar hem toe en zei - goedbedoeld, maar weinig tactisch - : "ik moet U meedelen, dat Uw zoon Mindert in Obbicht is gesneuveld" en op de vraag hoe hij dat wist zei de jongeman: "ik heb aan zijn graf gestaan !".

Jochum Epema slaakte een luide gil en ging totaal ontdaan en ontderd zijn huis binnen: zijn wereld was ineengestort.

Heden ontvingen we het droeve bericht, dat op 10 Mei te Obbicht (Z.L.) is gesneuveld, onze innig geliefde onvergetelijke Zoon en Verloofde

MINDERT EPEMA

op den leeftijd van 24 jaar.

J. EPEMA
G. EPEMA—Kooistra.
LIEN BLEEKER.

BOZUM, 29 Mei 1940.

Heden ontvingen we het droeve bericht, dat op 10 Mei te Obbicht (Z. L.) is gesneuveld onze innig geliefde onvergetelijke zoon en verloofde

MINDERT EPEMA,

op den leeftijd van 24 jaar.

J. EPEMA.

G. EPEMA—KOOISTRA.
LIEN BLEEKER.

Bozum, 29 Mei 1940.

Ons bereikte het bericht, dat op 10 Mei j.l. voor het Vaderland vielen onze leden en collega's:

MINDERT EPEMA

en

JAN HENDRIK VAN TAARLING.

Met eerbied en weemoed zullen wij hen blijven gedenken.

Het Bondsbestuur.

Hjoed krigen wy de drôvige tyngje, det op 10 Maeije to Obbicht yn de striid fallen is ús bêste foarsitter en frjeon

MINDERT EPEMA.

DE FRYSK NASJ. JONGEREIN

KRITE BOAZUM.

Heden ontvingen wij het treurige bericht dat op 10 Mei te Obbicht-Z.L. is gesneuveld ons lid

MINDERT EPEMA

op den leeftijd van 24 jaar. Hiermede is weer een ernstig strijder van onze N.V. heengegaan.

Afd. Bozum der N.V.

Inmiddels werden er in Bozum plannen gemaakt om het stoffelijk overschot van de gesneuvelde van Limburg te laten overbrengen naar Bozum. Aangezien de ouders van Mindert de kosten hiervan niet konden dragen, werd spontaan in Bozum een collecte georganiseerd.

Leden van het organiserende comité, waren in ieder geval Jan Keuning, dokter Miedema (huisarts), M. Schaafsma (postkantoorhouder), ds. Wiersma (geref. predikant) en Jacob de Vries.

De opbrengst van deze collecte bleek aanzienlijk te zijn: een dorpsgeenoot (Klaas Sijbesma) meent, dat er ruim f 3.000 binnenkwam, hetgeen voor die tijd inderdaad zeer veel was.

De overbrenging van het stoffelijk overschot kon nu ruimschoots worden betaald, er kon een gedenksteen worden geplaatst en zelfs toen bleef er nog geld over.

Er was echter nog een tweede militair uit Bozum zeer zwaar gewond, namelijk Thomas Ferwerda, en wel zodanig, dat voor zijn leven moest worden gevreesd, zodat men het restantbedrag daarvoor meende nodig te hebben. Gelukkig was dat niet zo: hoewel invalide kwam Thomas Ferwerda uiteindelijk weer thuis en toen hij trouwde werd hem het overgebleven collecte-bedrag als huwelijksgeschenk overhandigd.

Voor het verslag van de begrafenis van Mindert Epema in Bozum verwijze wij naar het volgende verslag uit het Nieuwsblad voor Friesland.

Begravenis Mindert Epema.

BOZUM, 28 Juni. Vanuit de Nederlandsch Hervormde kerk te Bozum werd gistermiddag in alle eenvoud teraardebesteld het stoffelijk overschot van Mindert Epema, die op 24-jarige leeftijd als korporaal bij de genie te Obbicht (Z.L.) voor het vaderland is gevallen. De voorloopige begravenis van hem, die in het burgerleven bouwkundig teekenaar was bij den heer Feddema te Leeuwarden, had plaats gevonden te Buchten, gemeente Born, in Zuid-Limburg.

Ds. J. T. Huisman, Nederlandsch Hervormd predikant te Bozum, sprak woorden van troost en bemoediging tot de nabestaanden van hem, om wiens baar een 20-fal militairen van het dorp de eerewachter vormde.

Na het gebed werd de kist, die bedekt was met bloemen de vlag van de Frysk-Nasj. Jongerein en de kepi van den gesneuvelden, onder de tonen van „It Aldershus” van P. J. Troelstra, van welk lied Epema veel hield, de kerk nitgedragen. Achter de baar, die door militairen werd gedragen, schaarden zich de overige familieleden, vrienden en bekenden. Nadat men tweemaal een rondgang om de kerk had gemaakt, werd de kist in de groeve neergelaten.

Burgemeester W. Hoekstra, van Baarderadeel, trad als eerste spreker naar voren. We moeten het brengen van Epema naar zijn laatste rustplaats, zooals het nu plaats vindt, zien als een eerbewijs voor alle andere gesneuvelden, aldus spr. Het is zeer moeilijk de droefenis van de ouders en verloofde te peilen. Wat is nu hier een groote troost? In de eerste plaats dat alle gesneuvelden hun leven, naar ik geloof, voor een goede zaak hebben gegeven.

Namens de Frysk-Nasjonale Jongerein, waarin de overledene een vooraanstaande functie heeft bekleed, sprak de heer Miedema, arts te Bozum. Spr. las het gedicht „De sike faem”, van Inne de Jong, uit de bundel van de Frisia Rige voor.

De heer Schaafsma, postdirecteur, sprak als vertegenwoordiger van de afdeling Bozum van de Geheelonthouding, waarvan de overledene lid was. Ja hebt gestreden voor een drankvrije samenleving, aldus spr. Wij brengen je hiervoor onze dank.

Een familielid dankte hierna de verschillende sprekers.

Een vijftal bloemstukken, w.o. een krans van de gemeente Baarderadeel en een van de N.V. afdeling Bozum, dekte de baar.

Ook in het blad van de Frysk-Nasjonale Jongerein verscheen artikel van de hand van Pyt Zijlstra, welk artikel hieronder volgt met een vertaling daarvan.

MINDERT EPEMA. †

Yn ús rigen is in strider minder. Mindert hat syn plak wol skjinmakke. Sa lang as ik him kend haw, hat hy in strider west.

Do 't yn Boazum in krite fen ús Boun oprjuchte wirde scoe, wier hy daelk fol fjûr. Dêr lei wer in stik wirk, dêr 't hy him oan jaen woe. De krite Boazum hat yn him in foarsitter forlern, dy 't altyd oantrune ta oanpakken en arbeidzjen.

Us Bounsrie mist in warber lid, det altyd ré wier om wirk to dwaen.

En dochs forlieze wy net 't measte. Ik tink oan syn Heit en Mem, dy 't alles for him oer hiene, dy 't hast for him libben. Ik tink ek oan syn faem, dy 't hjar lok en hjar takomst mei ien slach weisinken seach.

Dêr is . . . en bliuwt in leech plak, hjar libben lang.

Mindert is fallen fier fen syn heitelân, mar wy witte, det hy nou leit yn ús Fryske groun.

Hjy is fallen, wylst hy syn plicht for it lân die, mar ik wit, det hy ek for syn idéalen fallen is.

Mei det in treast wêze for dy 't him sa tige misse.

PYT ZYLSTRA.

Vertaling:

In onze rijen is een strijder minder. Mindert heeft meer dan zijn werk gedaan. Zolang ik hem heb gekend, is hij een strijder geweest. Toen in Bozum een afdeling van onze Bond zou worden opgericht, was hij dadelijk vol vuur. Daar lag een stuk werk, waaraan hij zich wilde geven. De afdeling Bozum heeft in hem een voorzitter verloren, die altijd aanspoorde tot aanpakken en tot werken.

Onze Bondsraad mist in hem een actief lid, dat altijd klaar stond om werk te doen.

En toch verliezen wij niet het meeste. Ik denk aan zijn Vader en moeder, die alles voor hem over hadden, die haast voor hem leefden. Ik denk ook aan zijn verloofde, die haar geluk en haar toekomst in één klap zag verdwijnen-

Er is.....en blijft een lege plek, haar leven lang.

Mindert is gevallen voor zijn vaderland, maar we weten, dat hij nu in onze Friese grond ligt.

Hij is gevallen, terwijl hij zijn plicht voor ons land deed, maar ik weet, dat hij ook voor zijn idealen is gevallen.

Moge dat een troost zijn voor diegenen, die hem zo erg missen.

PYT ZYLSTRA

Neitins oan Mindert Epema

Yn d' iere moarn, as d' ame rûst
Fen 't wyntsje, det oer 't wetter
strûst,
Den komme 'r fâlden yn it sljucht,
En dêryn struit de moarn syn
ljocht.

Lútsen Wagenaar.

Yn d' iere moarn.... in Maeijedel,
Gjin wyntsje draecht nou frede mei,
Mar, lúden binn 'r, heas-ûnklear,
De loft is fol fen rau gebear.

Yn d' iere moarn.... ús jonges gean,
Hja moatt' de fjûrproef nou trochstean:
Mids krûd en damp en oar fordjer
Fall' tûzenden, nou oer en wer.

Yn d' iere moarn.... ho mei 't bistean!
't Binn' bern dochs fen deselde team,
Binn' tael en lânsaerd den hwet oars,
Hwet makket alles nou sa boas?

Yn d' iere moarn.... o, 't is mar skyn,
Hwent haet en ûnrjucht makket blyn.
En Pinkster, oars in feest fen ljocht,
Hat mannichien it roukleed brocht.

Yn d' iere moarn.... m'n jowt it oer,
Folbrocht de plicht, mei offers djûr,
Hwent: libbens binn' for altiid skeind
En, krusen binne d' oeral slein(d).

Fen d' iere moarn.... ta lette nacht
Waerd hjir mei langstm' op i m m e n wacht,
Nei 'n tiid fen hoop, dy't wer forlijucht,
Komt einliks den it wreed birjucht.

Yn d' iere moarn.... 't wier amper dei,
Foel Mindert út 'e rigel wei,
Fier fen syn thús en bertegroun,
Hat hy for ús syn libben jown.

Yn d' iere moarn.... mar 't âlde gea,
Wenk yet yn 't antlit fen 'e dea,
En Fryslân naem syn oerskot oan,
Yn Fryslân's groun rêst Fryslân's soan.

Yn d' iere moarn.... syn weitsrop swij....
Mar yette hearre wy h'm op nij:
„Bliuw Fryslân trou, hwet komme mei,
Oerein for Fryslân, kom, gean mei!"

Yn d' iere moarn.... de neitins bliuwt,
Dy't ús wer nei syn grêf ta driuwt.
En brik de blom hjir yn 'e knop,
Syn wird — syn died, bloeij' jimmer op.

Yn d' iere moarn.... as 't wyntsje rûst,
Troch 't fredich tsjerkhôf-beamte strûst,
Den hillicht soks oan 't drôf gemoed,
Wy bûgje ús holle.... it is sa goed....

Boazum.

ANNA TEAKES.

Ter nagedachtenis aan Mindert Epema publiceerde Anna Teakes Althuisius bovenstaand gedicht. Hoewel een vertaling afbreuk doet aan de bedoeling van het gedicht, volgt hier voor hen, die geen fries spreken, een hopelijk acceptabele vertaling.

TER NAGEDACHTENIS AAN MINDERT EPEMA.

(als basis voor het gedicht diende een gedicht van
Lútsen Wagenaar)

In de vroege morgeneen dag in mei
Geen briesje draagt nu vrede mee
Maar er zijn hese, onrustbarende geluiden
De lucht zit er vol van.

In de vroege morgen....onze jongens gaan
Ze moeten de vuurproef doorstaan:
Temidden van kruitdamp en ander verderf
Vallen over en weer duizenden.

In de vroege morgen.....hoe is het mogelijk
't Zijn toch kinderen van dezelfde stam ?
Zijn taal en landaard dan al wat anders,
Wat maakt alles dan zo boosaardig ?

In de vroege morgeno 't is maar schijn
Want haat en onrecht maken blind
En Pinksteren, anders een feest van licht
Heeft menigeen een rouwkleed gebracht.

In de vroege morgen.....men berust
Met dure offers is de plicht volbracht
Want levens zijn voor altijd geschonden
En overal zijn kruisen geplaatst.

Van de vroege morgen..... tot in de late nacht
Werd hier met verlangen op iemand gewacht,
Na een tijd van hoop, die weer vervliegt
Komt eindelijk dan het wrede bericht.

In de vroege morgen.....'t was nog maar nauwelijks dag
Viel Mindert uit de rijen
Ver van zijn tehuis en geboortegrond,
Heeft hij voor ons zijn leven gegeven.

In de vroege morgen.....naar 't oude land
Wenkte nog in de aanblik van de dood
En Friesland nam zijn lichaam aan
In Frieslands' grond rust Frieslands'zoon.

In de vroege morgen....zijn waakroep zweeg
Maar nu horen we hem opnieuw:
"Blijf Friesland trouw, wat ook komen mag,
Sta op, Friesland, kom, ga mee !"

In de vroege morgen.....de herinnering blijft
Die ons weer naar zijn graf toe drijft.
En brak de bloem hier ook in de knop
Dat zijn woorden en zijn daden altijd mogen bloeien.

In de vroege morgen....als het briesje ruist
Door het vredig lover om het kerkhof
Dan heiligt dat een droef gemoed
Wij buigen het hoofd.....zo is het goed.,

Van de compagniescommandant, de kapitein M. Heynens, werd een brief ontvangen, waaruit wij het volgende overnemen:

"Sinds 9 April 1940 hoorde Uw zoon, die zijn leven gaf voor zijn vaderland, bij het onderdeel, waar ik het commando over had, dus ook op 10 mei 1940, toen hij sneuvelde. Al was de tijd dus kort, dat hij onder mijn bevelen stond, het was lang genoeg om Uw zoon te leren kennen als een edel mensch met een flink karakter en een goed kameraad."

De condoleantie van H.M. Koningin Wilhelmina kon uiteraard eerst na de oorlog worden verzonden.

Deze condoleantie nemen wij in fotocopie hierover:

'S GRAVENHAGE,
PALEIS NOORDEINDE

11 Maart 1946.

Den Heere J. Epema,
Bozum 168,
B A A R D E R A D E E L.

Waar Ik thans in de gelegenheid ben, is het Mij een behoefte, U alsnog Mijn deelneming te betuigen bij het verlies van Uw dierbaren zoon Mindert, die bij de vervulling van zijn plicht voor het Vaderland op 10 Mei 1940 te Born het leven gaf.

Na een wreede en bittere dwingelandij van bijna vijf jaren, bracht het offer van zijn leven ons de vrijheid.

Zijn nagedachtenis zal dan ook bij Mij in dankbare herinnering voortleven.

Wilhelmina

Op het graf werd aanvankelijk een eenvoudig houten kruis geplaatst met daarop de helm van de gesnevelde, doch op 9 oktober 1940 kon een passender en blijvender gedenksteen worden geplaatst en onthuld. Bij die gelegenheid voerde de geref. predikant ds. Wiersma het woord. Uit zijn toespraak, die bewaard is gebleven, nemen wij enkele stukken over. Deze toespraak werd in het fries gehouden, doch is hieronder vertaald weergegeven.

"Dorpsgenoten, hier staat nu de gedenksteen van Mindert Epema.

Ik vraag U, vergeet nooit, dat hij voor ons vaderland is gevallen als een held. Zijn plicht te doen was hem meer waard dan zijn eigen leven. En als Uw kinderen en kleinkinderen vragen: "wat betekent deze steen" en "wat houdt gevallen voor het vaderland in", vertel hen dan, dat hier eens een jonge man woonde, die zijn bloed heeft gegeven om zijn landgenoten te beschermen.

Houdt in ere voor Uzelf en voor het nageslacht het heldenoffer van onze vriend."

En van het slot van de toespraak nemen we hier over:

"Dorpsgenoten, Mindert Epema viel voor ons vaderland. Maar ik ken ook iemand anders, die stierf voor een vaderland: Jezus Christus. Zijn offer was het grootste ooit op aarde gebracht, zijn bloed was rechtvaardig.

En het Vaderland, waarvoor hij stierf, is het beste, wat een mens kan bewonen. Het is het Vaderland, dat nooit verloren kan gaan, een Vaderland, waar levensruimte voor alle bewoners is.

Een Vaderland, waar niemand zegt: ik ben ziek, ik ben arm, dat door geen oorlog wordt geteisterd, waar geen graf meer zal worden gegraven, het nieuwe Paradijs, waar God de tranen van alle ogen zal drogen en de dood zal er niet meer zijn, noch rouw noch geweent noch moeite zal meer zijn."

-.--.-.-.-.-.-

En de situatie in het jaar 1985 ?

De ouders van Mindert Epema kwamen het verlies van hun zoon eigenlijk nooit meer te boven: de moeder overleed op 24 februari 1947 en de vader op 25 februari 1951.

Beiden liggen begraven naast hun zoon op het kerkhof te Bozum.

Lien Bleeker ging studeren en werkte jaren lang in de kinderverzorging en daarna deed ze maatschappelijk werk. Vele jaren na de oorlog trad ze in het huwelijk.

En in Obbicht ?

Nog steeds wonen er in en om Obbicht mensen, die zich de luitenant Nijland en de korporaal Epema herinneren, maar ook hier gaat de tijd verder.

De kazematten uit 1940 zijn er niet meer, terwijl de oude brug uit 1940 door de Duitsers in 1944 werd opgeblazen. Daarna werd er door Engelse genietroepen een zgn. Calender Hamiltonbrug gelegd, die na de oorlog door de huidige brug, die veel lijkt op de oorspronkelijke, is vervangen.

Men zal echter - helaas - tevergeefs zoeken naar een klein gedenkteken of plaquette, vermeldende de namen van de onzen, die hier in 1940 voor hun vaderland vielen.